

**COLABORAREA REPUBLICII MOLDOVA CU MECANISMELE DE PROTECȚIE
A DREPTURILOR OMULUI DIN CADRUL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE:
REALIZĂRI ȘI DEZIDERATE**

Victoria ȚARĂLUNGĂ, dr., conf. univ.,
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Tatiana POPA, licențiată în știința administrativă

Abstract: *The international recognition of human rights meant at the same time the assumption of international obligations for the member states of organizations of such scope, including for the Republic of Moldova, which is a member of the United Nations and other international organizations with competences in the field of human rights. The main task of state policy, aimed at ensuring human rights, is to create the conditions that would allow human rights and freedoms to be fully realized, and society to monitor the activity of the state power, its authorities and officials. We believe that an important role in ensuring the effective protection of human rights in our state belongs to the human rights protection mechanisms within the United Nations Organization. In this article, the authors elucidate some peculiarities of the collaboration of the Republic of Moldova with the human rights protection mechanisms within the United Nations Organization, as well as some existing difficulties in the matter, formulating a series of recommendations in order to remedy the existing gaps.*

Keywords: *human's rights, mechanisms, United Nations Organization.*

Concepția drepturilor omului este rezultatul îndelungatei evoluții a gândirii filosofice, politice, juridice și sociale, inseparabil legate de tradițiile social-democratice. Descinzând din antichitate, concepția drepturilor omului a parcurs un drum greu și anevoios. Afirmându-se ca platformă politică a revoluțiilor burgheze, această concepție a primit o nouă dimensiune în perioada contemporană, când în fața omenirii s-a pus cu toată duritatea problema existenței, menținerii și perpetuării specie umane pe pământ, cooperarea reciprocă, afirmarea ideilor și valorilor general-umane. Drepturile omului își au originea în doctrina dreptului natural, care pornește de la premisa fundamentală că omul, prin însăși natura sa, posedă de la naștere în orice loc și în orice moment drepturi care sunt primare celor acordate de către societate, ultimele fiind derivate și secundare.

Așezarea drepturilor omului în ordinea socială, destinația ce li se conferă cere nu numai asigurarea protecției lor, ci și promovarea acestora, ceea ce impune înscrierea drepturilor omului și libertăților fundamentale în reglementările naționale și internaționale. Numai în acest fel drepturile omului și libertățile fundamentale devin realități juridice. Condiția fundamentală este astfel garantarea efectivă a lor, cu alte cuvinte titularii acestor drepturi și libertăți să dispună de mijloacele care să le permit să

obține repararea violării suferite. Mijloacele sunt diferite: ele pot fi de natură politică, juridică, judiciară sau altele.

Crearea Organizației Națiunilor Unite (ONU), prin adoptarea Cartei Națiunilor Unite la 26 iunie 1945, a permis redefinirea preocupărilor în domeniul drepturilor omului, preluând mare parte din ceea ce se dovedise a fi valoros în perioada anterioară, mai ales în acțiunile Societății Națiunilor, chiar dacă aceasta s-a dovedit a fi falimentară prin propria ei neputință de a împiedica un nou război mondial, dar și prin crearea unui veritabil sistem juridic cu vocație universală - Sistemul Națiunilor Unite de protecție a drepturilor omului.

Carta ONU nu face decât vagi trimiteri spre drepturile omului, dar momentul de referință îl va reprezenta, trei ani mai târziu, *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, pe care Adunarea Generală a ONU a adoptat-o la 10 decembrie 1948 [1]. Acest document va avea un ecou imens și va deveni un veritabil instrument internațional care va declanșa construcția celui mai dezvoltat sistem de protecție a drepturilor omului cunoscut în istorie. El va sta la baza *Cartei Internaționale a Drepturilor Omului*, adică a unui ansamblu de 3 documente - *Declarația Universală a Drepturilor Omului* și 2 instrumente juridice: *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*[9], *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale* [10], ambele adoptate în anul 1966 – documente care constituie nucleul sistemului Națiunilor Unite de protecție a drepturilor omului. Pornind de la aceste instrumente de bază, sistemul ONU s-a dezvoltat progresiv, înregistrând astăzi peste 100 de tratate internaționale și un număr aproape egal de alte documente internaționale, sistem care enunță și garantează aproximativ 60 de drepturi și libertăți fundamentale ale omului, dar și unele îndatoriri ale acestuia.

Recunoașterea internațională a drepturilor omului a însemnat în același timp și asumarea de obligații internaționale pentru statele-membre ale organizațiilor de asemenea anvergură. Asigurarea respectării drepturilor omului a impus organizarea unor mecanisme capabile să controleze realizarea efectivă, traducerea în fapt a textelor care le consacră, pe de o parte să le promoveze, pe de altă parte să le protejeze. În cadrul Organizației Națiunilor Unite pot distinge două mari categorii de mecanisme internaționale de protecție a drepturilor omului. Pe de o parte, este *mecanismul general al organizației (mecanisme neconvenționale)*, iar pe de altă parte *mecanismele create pe baza unor texte convenționale (mecanisme convenționale)* care acționează numai la nivelul statelor semnatare.

Cele șase organe principale ale ONU - *Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Tutelă, Curtea Internațională de Justiție și Secretariatul* - toate participă activ - dar în măsuri diferite - la eforturile pe care Națiunile Unite le desfășoară pentru promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale în toată lumea. În plus, pe par-cursul activității, organele principale ale ONU au creat o serie de organe secundare specializate în materia drepturilor omului sau în materia drepturilor unor categorii sociale distincte, cum ar fi: *Consiliul pentru drepturile omului, Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru drepturile Omului, Comisia privind statutul femeii, Înalțul Comisariat al ONU pentru Refugiați etc.* Toate aceste organe principale și secundare ale ONU constituie așa-numitele *mecanisme neconvenționale* de protecție a drepturilor omului ale acestei organizații internaționale.

Concomitent, unele tratate internaționale în materia drepturilor omului elaborate și adoptate sub egida ONU au pus la punct, prin dispozițiile lor, mecanisme speciale de supraveghere a aplicării prevederilor pe care le includ cu privire la promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Astfel, în cadrul ONU au fost înființate și activează *nouă comitete* numite *mecanisme convenționale de garantare a drepturilor omului*:

1. *Comitetul pentru drepturile omului* – creat în baza Pactului Internațional din 1966 cu privire la drepturile civile și politice;
2. *Comitetul drepturilor economice, sociale și culturale* - creat prin Rezoluția 1985/17 din 28 mai 1985 a Consiliului Economic și Social al ONU, supraveghează aplicarea Pactului Internațional din 1966 cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.
3. *Comitetul pentru eliminarea discriminării rasiale* – creat în baza Convenției internaționale din 1965 privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială [2];
4. *Comitetul împotriva torturii* – creat în baza Convenției Națiunilor Unite din 1984 împotriva torturii și a altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante[3];
5. *Comitetul pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei* – creat în baza Convenției din 1979 cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei [4];

6. *Comitetul pentru drepturile copilului* – creat în baza Convenției Națiunilor Unite din 1989 cu privire la drepturile copilului [5];
7. *Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități* – creat în baza Convenției Națiunilor Unite din 2006 privind drepturile persoanelor cu dizabilități [6];
8. *Comitetul pentru protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora* – creat în baza Convenției internaționale din 1990 pentru protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora [7];
9. *Comitetul privind disparițiile forțate* – creat în baza Convenției internaționale din 2006 pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate [8].

Actele adoptate de aceste comitete care supraveghează respectarea principalelor tratate ale ONU în materia drepturilor omului îmbracă următoarele forme:

- a) *observații finale* asupra rapoartelor înaintate de către state;
- b) *constatări* sau *decizii* ale unui comitet în cazurile supuse acestuia potrivit procedurii de comunicare individuale;
- c) *concluziile anchetelor* efectuate de către Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Împotriva Femeilor, Comitetul Împotriva Torturii și Comitetul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități;
- d) *rapoartele Subcomitetului pentru Prevenirea Torturii*;
- e) *comentarii generale*.

Pentru a-și onora angajamentele asumate potrivit tratatelor nominalizate, adică pentru a traduce în viață drepturile recunoscute de acestea, statele-părți la acestea trebuie să adopte măsuri de drept intern, fie că ele sunt de ordin legislativ, administrativ, judiciar sau de alt ordin. Dată fiind esența actelor adoptate de organele acestor tratate, ne vine greu să concepem cum statele părți și-ar îndeplini aceste angajamente, fără a ține seama de actele în cauză. Cu alte cuvinte, interpretarea și aplicarea prevederilor principalelor tratate ale ONU în materia drepturilor omului riscă să fie defectuoasă dacă nu se va face prin raportare la actele date.

Mecanismele ONU în materia drepturilor omului îndeplinesc diverse funcții care formează un sistem complet capabil să asigure o efectivă promovare și protecție a acestor drepturi. Mai întâi, o *funcție de informare*, de adunare de informații asupra situației drepturilor omului din diferite țări ale lumii, fie direct prin reprezentanți ai organizațiilor și instituțiilor interesate, fie pe calea anchetelor sau a plângerilor individuale, fie pe calea rapoartelor periodice înaintate de statele membre, rapoarte care urmează o procedură specifică. Există pusă la punct și o *funcție de consiliere, de bune oficii*, prin care se urmărește soluționarea pe cale amiabilă a diferitelor diferende ce se pot naște prin încălcarea unor drepturi ale omului de către state. Mai există și o *funcție de decizie*, după cum există și o *funcție de sancționare*, care se manifestă cu precădere pe plan politic și prin intermediul opiniei publice.

Republica Moldova a ratificat majoritatea tratatelor de bază ale ONU în materia drepturilor omului² acceptând obligațiile care derivă din acestea și prezintă periodic rapoartele naționale de implementare a lor. În perioada 2016 – 2020 Republica Moldova a prezentat *rapoartele periodice*³ pe marginea tuturor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului.

² Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale; Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; Protocolul facultativ la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; Al doilea Protocol facultativ la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice privind abolirea pedepsei cu moartea; Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială; Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei; Protocolul opțional la Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei; Convenția cu privire la drepturile copilului; Convenția împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante; Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități; Convenția asupra drepturilor politice ale femeii; Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului etc.

³ *Octombrie 2016* – cel de-al III-lea Raport periodic privind implementarea Pactului Internațional privind drepturile civile și politice, sesiunea a 118-a a Comitetului pentru Drepturile Omului (Primul raport a fost prezentat în 2002, al II-lea în 2009); *Martie 2017* - Raportul inițial al Republicii Moldova pe marginea implementării Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, sesiunea a 17-a Comitetului pentru drepturile persoanelor cu dizabilități; *Aprilie 2017* - Raportul periodic combinat X – XI pe marginea implementării Convenției Internaționale

În urma examinării rapoartelor periodice ale statelor, organele convenționale ale ONU în materia drepturilor omului formulează observații finale asupra rapoartelor înaintate de către state. Deși sunt lipsite de obligativitate, observațiile finale reprezintă directive importante la îndemâna unui stat pentru a implementa prevederile tratatelor în discuție, iar constatările organelor acestor tratate, în special cele ale Comitetului pentru Drepturile Omului, la fel ca și comentariile generale constituie mijloace relevante de interpretare a tratatelor date.

În același context, dar deja cu referire la cadrul legal moldovenesc, a fost curios să descoperim că pentru Republica Moldova rapoartele⁴ și constatările⁵ Comitetului Împotriva Torturii ar avea nici mai mult, nici mai puțin valoare obligatorie. Aceasta decurge din formularea întâlnită la alineatul trei nenumerotat din pct. 6 al anexei nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 811 din 20.06.2002[11], unde se specifică, între altele, că „întru realizarea sarcinilor ce îi revin, Comitetului coordonator îi este atribuită [...] elaborarea programelor și strategiilor în vederea executării [...] rapoartelor și constatărilor Comitetului ONU împotriva torturii”. Cuvântul „execută”, întrebuițat în această dispoziție, este fără echivoc: rapoartele și constatările amintite urmează să fie executate, ceea ce înseamnă că ele sunt obligatorii pentru autoritățile de resort moldovenești [14,p.96]. De menționat că, Hotărârea Guvernului nr. 811 este singurul act normativ prin care se determină valoarea juridică în dreptul intern moldovenesc a uneia – și doar cu referire la un singur organ – dintre categoriile de acte adoptate de organele tratatelor în discuție: *rapoartele și constatările Comitetului Împotriva Torturii* făcute urmare a examinării comunicărilor interstatale și individuale înaintate acestuia.

În această ordine de idei, subscriem opiniei cercetătorului Eduard Serbenco care susține că, pe cale de analogie, un asemenea tratament ar putea fi extins și în privința rapoartelor și constatărilor celorlalte comitete ONU, adoptate în proceduri similare. Pornind de la această constatare, am mai putea admite că de un tratament similar din partea autorităților moldovenești s-ar putea bucura și celelalte categorii de acte, inclusiv observațiile finale, adoptate de organele acestor tratate [14,p.96]. În același context, practica Republicii Moldova în materia drepturilor omului demonstrează că, în mare parte, reformele în domeniu sunt realizate în conformitate cu recomandările comitetelor ONU în materia drepturilor omului.

Urmare a alegerii Republicii Moldova la 13 mai 2010 în calitate de membru al Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, în iunie 2010 a fost lansată Invitația Permanentă tuturor mandatarilor speciali, Republica Moldova fiind vizitată de către Raportorii Speciali ONU privind tortura și alte pedepse sau tratamente inumane sau degradante, și privind violența împotriva femeilor, cauzelor și consecin-

---

privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, sesiunea a 92-a a Comitetului pentru eliminarea discriminării rasiale (Raportul combinat I-IV a fost prezentat în 2002, Raportul V-VII - în 2008; Raportul VIII-IX - în 2011); *Septembrie 2017* - cel de-al III-lea Raport periodic privind implementarea Pactului Internațional privind drepturile economice, sociale și culturale, sesiunea a 62-a a Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale (Primul raport a fost prezentat în 2003, al II-lea în 2011); *Septembrie 2017* - Raportul periodic combinat IV - V pe marginea implementării Convenției privind drepturile copilului, sesiunea a 76-a a Comitetului pentru drepturile copilului (Primul raport a fost prezentat în 2002, Raportul combinat II și III - în 2009); *Noiembrie 2017* - cel de-al III-lea Raport periodic vizând implementarea Convenției împotriva torturii și a altor tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, sesiunea a 62-a a Comitetului împotriva torturii (Primul raport a fost prezentat în 2003, al II-lea în 2009); *Februarie 2020* - cel de-al VI-lea Raport periodic pe marginea implementării Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, sesiunea a 75-a a Comitetului pentru Eliminarea Discriminării Împotriva Femeilor (Primul raport a fost prezentat în 2000, Raportul combinat II și III - în 2006, Raportul combinat IV și V - în 2013); *Iunie 2020* - Raportul periodic combinat XII - XIV pe marginea implementării Convenției Internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială a fost depus la Comitetul privind Eliminarea Discriminării Rasiale (Raportul combinat I-IV a fost prezentat în 2002, Raportul combinat V-VII - în 2008, Raportul combinat VIII-IX - în 2011); *Decembrie 2020* - Raportul periodic combinat II - III pe marginea implementării Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost depus la Comitetul privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

⁴ Redactate de Comitetul Împotriva Torturii urmare a examinării de către acesta a comunicărilor interstatale potrivit art. 21 din Convenția împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante// [on-line] http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=32204 (accesat pe 02.03.22)

⁵ Făcute de Comitetul Împotriva Torturii urmare a examinării plângerilor individuale înaintate acestuia potrivit art. 22 din Convenția împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.// [on-line] http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=32204 (accesat pe 02.03.22)

țelor acesteia [13, p. 4]. Ulterior țara noastră a fost vizitată de Raportorul Special ONU cu privire la minorități (20-29 iunie 2016) și Raportorul Special ONU cu privire la apărătorii drepturilor omului (25-29 iunie 2018). Rapoartele elaborate de Raportorii Speciali ca urmare a vizitelor și recomandările aferente au fost diseminate către autoritățile publice responsabile pentru considerare și implementare.

În egală măsură, Republica Moldova continuă cooperarea strânsă cu *Oficiul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului*, ultimii ani fiind agreată extinderea prezenței acestei instituții în statul nostru. În egală măsură, Republica Moldova participă activ la lucrările Consiliului ONU pentru Drepturile Omului în calitate de observator, iar în 2019 a participat la alegerile pentru mandatul 2020-2022. Chiar dacă nu a câștigat mandatul de membru, Republica Moldova și-a asumat o serie de angajamente voluntare și a reiterat poziția cu privire la cooperarea cu mecanismele internaționale. De asemenea, pe plan național a fost reiterat angajamentul de a asigura respectarea drepturilor omului, implementarea politicilor în domeniu și armonizarea legislației cu normele internaționale.

La baza *Planului Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022* [12] au stat recomandările internaționale în domeniul drepturilor omului făcute Republicii Moldova de către organele de monitorizare ale ONU, Consiliului Europei, OSCE și ale altor organizații internaționale. În particular, Planul Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 vizează recomandările Consiliului ONU pentru drepturile omului, acceptate de Republica Moldova ca urmare a celui de-al II-lea ciclu al evaluării periodice universale în domeniul drepturilor omului (EPU)⁶, exercițiul care a avut loc la Geneva, în noiembrie 2016. O bună parte din obiectivele stabilite au fost deja atinse.

Un aport remarcabil în materia protecției drepturilor copilului din Republica Moldova constituie ratificarea de către statul nostru la 5 mai 2022 [16] a *Protocolului Facultativ III din 2011 la Convenția ONU cu privire la drepturile copilului privind procedura comunicărilor* [17] care permite *Comitetului ONU pentru drepturile copilului* să primească plângeri privind încălcarea drepturilor copilului. Copiii din statele care ratifică Protocolul pot folosi tratatul pentru a solicita dreptate dacă sistemul juridic național nu a putut oferi un remediu pentru violarea drepturilor lor. Comitetul poate primi plângeri de la copii, grupuri de copii sau reprezentanții lor împotriva *oricărui stat* care a ratificat Protocolul. Comitetul este, de asemenea, împuternicit să lanseze investigații cu privire la încălcări grave sau sistematice ale drepturilor copiilor, iar statele sunt în măsură să facă plângeri unul contra altuia, dacă au acceptat această procedură.

În contextul celor relatate *supra*, venim cu unele *recomandări* în scopul eficientizării protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale ființei umane în statul nostru:

1. Considerăm necesară ratificarea de către Republica Moldova a *Convenției internaționale pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate*, adoptată la 20 decembrie 2006. Această Convenție elaborată în cadrul ONU este un instrument crucial în lupta împotriva dispariției forțate: stabilește o definiție legală a dispariției forțate, care este obligatorie pentru statele părți; califică practica răspândită sau sistematizată a disparițiilor forțate drept „crime împotriva umanității”; interzice locurile de detenție secrete și întărește garanțiile procedurale legate de detenție; oferă familiilor și rudelor dreptul de a cunoaște adevărul despre soarta victimei. Procesul de implementare a Convenției de către statele părți este monitorizat de *Comitetul ONU privind disparițiile forțate*.
2. În egală măsură, ne exprimăm regretul pentru faptul că statul nostru refuză ratificarea *Convenției ONU din 1990 pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora*, justificând prin faptul că Republica Moldova deja a semnat și a ratificat 44 de convenții în domeniul muncii, a căror implementare asigură respectarea drepturilor sociale, de sănătate și de muncă ale străinilor sosiți în țara noastră în scop de muncă. Deși argumentele invocate de statul nostru par a fi convingătoare, ratificarea Convenției pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora este de o importanță deosebită deoarece Convenția respectivă protejează deopotrivă atât lucrătorii migranți regulați cât și pe cei ilegali prin instituirea standardelor în materia drepturilor omului ale migranților pe care statele trebuie să le garanteze. În plus, statul urmează să colaboreze cu *Comitetul pentru*

---

⁶ Evaluarea Periodică Universală (EPU) reprezintă un mecanism al Consiliului pentru Drepturile Omului, datorită căruia, la fiecare 4 ani se efectuează o evaluare a tuturor 192 state membre ale ONU, privind obligațiile și angajamentele ce țin de drepturile omului. Primul ciclu al evaluării a avut loc în 2011.

protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora care asigură implementarea eficientă a acestui tratat.

3. Nu în ultimul rând, considerăm oportună și recomandăm ratificarea de către Republica Moldova a *Protocolului Opțional din 2008 la Pactul internațional din 1966 cu privire la drepturile economice, sociale și culturale* care prevede abilitatea *Comitetului ONU pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale* de a examina plângeri individuale privind potențiale încălcări ale drepturilor prevăzute de Pact. În condițiile în care Protocolul Opțional stabilește un mecanism internațional de depunere a plângerilor de către persoane fizice și grupuri de persoane atunci când le-au fost încălcate drepturile prevăzute de către Pact, considerăm că acordarea acestor drepturi va înlătura linia de demarcare dintre drepturile civile și politice și drepturile economice, sociale și culturale, făcând ca toate drepturile omului să fie puse pe picior de egalitate.

Bibliografie:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată prin Rezoluția 217 A (III) din 10.12.1948// [on-line] https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf (accesat pe 06.04.22)
2. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială. Adoptată de Adunarea Generală prin Rezoluția 2106 A(XX) din 21.12.1965 la New York, intrată în vigoare la 04.01.1969; în vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993.// [on-line] https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115570&lang=ro (accesat pe 07.04.22)
3. Convenția împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.// [on-line] http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=32204 (accesat pe 02.03.22)
4. Convenția Națiunilor Unite din 1979 privind eliminarea tuturor formelor de discriminare contra femeii// http://old.mmprf.gov.md/docs/tratate/cedaw_md.pdf (accesat pe 10.04.22)
5. Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului. Rezoluția Adunării Generale ONU nr. 44/25 din 29.11.1989// [on-line] https://drepturilecopilului.md/files/publications/CDC_2005_final.pdf (accesat pe 10.03.22)
6. Convenția Națiunilor Unite din 13.12.2006 privind drepturile persoanelor cu dizabilități // [on-line] <http://www.infocons.ro/vault/upload/afiles/1454492120402-conventiaprivinddrepturilepersoanelorcudzabilitati.pdf> (accesat pe 25.04.22)
7. Convenția internațională din 1990 pentru protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora // [on-line] https://wikicro.icu/wiki/international_convention_on_the_protection_of_the_rights_of_all_migrant_workers_and_members_of_their_families (accesat pe 25.01.22)
8. Convenția internațională din 2006 pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate // [on-line] https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-16&chapter=4&clang=_en (accesat pe 29.04.22)
9. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.1966. Ratificat de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.217 din 28.07.1990// [on-line] https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro (accesat pe 06.04.22)
10. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la New York la 16.12.1966. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 217 din 28.07.1990//[on-line] https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115566&lang=ro (accesat pe 06.04.22)
11. Hotărârea Guvernului nr. 811 din 20.06.2002 cu privire la instituirea Comitetului coordonator permanent pentru asigurarea elaborării rapoartelor și răspunsurilor Guvernului Republicii Moldova referitor la vizitele Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante în Republica Moldova, precum și la comunicările interstatale și plângerile individuale contra Republicii Moldova adresate Comitetului ONU împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, publicată în Monitorul Oficial. nr. 91-94 din 27.06.2002
12. Hotărârea Parlamentului nr. 89 din 24.05.2018 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022. În: Monitorul Oficial nr. 295-308 din 10.08.2018// [on-line] https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110031&lang=ro (accesat pe 27.04.22)
13. Raportul Național prezentat în conformitate cu paragraful 15 (a) al Anexei la Rezoluția 5/1 a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului // [on-line] <http://www.justice.gov.md/public/files/file/evaluarea%20periodica%20a%20drepturilor%20omului/raport1.pdf> (accesat pe 26.04.22)

14. SERBENCO, E. Situația juridică în dreptul intern al Republicii Moldova a actelor adoptate de organele de control al aplicării principalelor tratate ONU de drepturi ale omului. În: *Administrarea Publică*, nr. 4, 2012. p. 89-102.
15. [on-line] https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/countries.aspx?CountryCode=MDA&Lang=EN (accesat pe 31.03.22)
16. [on-line] <https://multimedia.parlament.md/ratificarea-protocolului-facultativ-la-conventia-organizatiei-natiunilor-unite-cu-privire-la-drepturile-copilului-privind-procedura-de-comunicare-avizata-pozitiv-de-comisia-de-profil/> (accesat pe 21.05.22)
17. [on-line] <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/optional-protocol-convention-rights-child-communications> (accesat pe 21.05.22)